

Wyrok z dnia 7 maja 1998 r.

I PKN 72/98

Wyrażenie "choroba zawodowa powstała w zatrudnieniu" z art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) należy rozumieć jako wystąpienie w organizmie takich objawów charakterystycznych dla danej jednostki chorobowej, że ze względu na występujące jej symptomy, zmiany w organizmie i ich skutki możliwa jest w świetle wiedzy medycznej identyfikacja i nazwanie choroby.

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 maja 1998 r. sprawy z powództwa Mariana F. przeciwko Zespołowi Opieki Zdrowotnej w P. i Zespołowi Opieki Zdrowotnej w W. o odszkodowanie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 10 października 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej wyrokiem z dnia 10 czerwca 1997 r. oddalił powództwo Mariana F. przeciwko Zespołowi Opieki Zdrowotnej w P. i Zespołowi Opieki Zdrowotnej w W. o zasądzenie jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu wywołanego chorobą zawodową w postaci wirusowego zapalenia wątroby.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

Powód był zatrudniony na podstawie umów o pracę na czas określony jako starszy felczer medycyny w Ośrodku Zdrowia w S. od 3 lipca do 1 sierpnia 1967 r. i w

Ośrodka Zdrowia w J. od 4 sierpnia do 2 września 1967 r. Po ukończeniu studiów medycznych pracował jako lekarz w innych placówkach służby zdrowia.

Decyzją z dnia 9 sierpnia 1994 r. Państwowy Terenowy Inspektor Sanitarny w S.K. stwierdził u powoda chorobę zawodową w postaci ostrego wirusowego zapalenia wątroby, a decyzję tę utrzymał w mocy Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny swoją decyzją z dnia 17 lutego 1995 r. Organy te uznały, że choroba zawodowa powoda powstała w okresie zatrudnienia w pozwanych Ośrodkach Zdrowia. Powyższy pogląd zaaprobował też Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Krakowie, który wyrokiem z dnia 28 grudnia 1995 r. oddalił skargę pozwanego Zespołu Opieki Zdrowotnej w P. na decyzję organu administracyjnego drugiej instancji. Orzeczeniem z dnia 27 stycznia 1997 r. Wojewódzka Komisja do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w R. ustaliła 20% uszczerbku na zdrowiu powoda z tytułu choroby zawodowej.

Sąd Rejonowy podniósł, że powyższe okoliczności faktyczne są niesporne, lecz mimo to uznał, że roszczenie powoda nie może być uwzględnione, gdyż przeszkodę po temu stanowi regulacja zawarta w art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.). Wynika z niej, że do spraw o świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu stwierdzonego po wejściu w życie ustawy, a spowodowanego chorobą zawodową powstałą w zatrudnieniu narażającym na tę chorobę, które ustało przez wejściem w życie ustawy, stosuje się przepisy obowiązujące w dniu ustania tego zatrudnienia. Wobec tego że zatrudnienie powoda narażające na wirusowe zapalenie wątroby ustało w 1967 r., jego prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu tej choroby należy oceniać na podstawie obowiązującego w 1967 r. dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 30, poz. 116). Przepisy tego dekretu postanawiały zaś, że świadczenia w nim przewidziane przysługują z tytułu choroby zawodowej wtedy, gdy następstwem choroby jest inwalidztwo lub śmierć pracownika; poza tym świadczenia przysługiwały z tytułu chorób ustalonych przez Radę Ministrów w wykazie chorób zawodowych. Wśród tych świadczeń nie było dla pracownika świadczenia w postaci jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu, natomiast inne świadczenia przysługiwały pracownikowi pod warunkiem zaliczenia go do jednej z grup inwalidów. Ponieważ powód nigdy nie był zaliczony do

którejkolwiek grupy inwalidów z tytułu choroby zawodowej - wirusowego zapalenia wątroby, nie ma podstaw materialnoprawnych do uwzględnienia jego roszczenia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 10 października 1997 r. oddalił apelację powoda opartą na zarzucie pominięcia przez Sąd pierwszej instancji okoliczności, że każdy lekarz medycyny, wykonujący swój zawód, jest narażony na powstanie choroby zawodowej w postaci wirusowego zapalenia wątroby. Skoro więc powód wykonywał pracę w jednostkach podstawowej opieki zdrowotnej w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r., to należało przyjąć zgodnie z jej art. 49 ust. 1, że jego roszczenia wymagają oceny na podstawie tej ustawy.

Sąd Wojewódzki uznał za trafny pogląd Sądu Rejonowego, że w sprawie ma zastosowanie art. 49 ust. 3 powołanej wyżej ustawy, gdyż zatrudnienie powoda narażające na chorobę zawodową ustało przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. Przepis art. 49 ust. 1 tej ustawy miałby natomiast zastosowanie wtedy, gdyby uszczerbek na zdrowiu spowodowany chorobą zawodową stwierdzony był począwszy od dnia wejścia w życie ustawy, ale w chwili wejścia jej w życie trwało nadal zatrudnienie narażające pracownika na chorobę zawodową, czego w sprawie nie ma. Sąd drugiej instancji podzielił również stanowisko Sądu Rejonowego, iż obowiązujący w 1967 r. dekret o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin nie przewidywał jednorazowego odszkodowania z tytułu choroby zawodowej, a ponadto stwierdził, że dla zastosowania art. 49 ust. 3 ustawy nie ma znaczenia to, że powód, podejmując kolejne zatrudnienia był narażony na tę samą chorobę zawodową, gdyż jej powstanie łączy się z zatrudnieniem w Ośrodkach Zdrowia w S. i J. w 1967 r., a nie w innych miejscach.

Od powyższego wyroku powód złożył kasację opartą na zarzucie błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 49 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Polegają one - zdaniem powoda - na nieprawidłowym rozumieniu przez Sąd Wojewódzki wyrażenia „zatrudnienie narażające na chorobę zawodową” jako oznaczającego zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym doszło do powstania choroby zawodowej. Tymczasem oznacza ono wykonywanie zawodu i czynności, w których w dalszym ciągu występuje zagrożenie chorobą zawodową, chociaż choroba ta nie musi ponownie powstać. Takie zatrudnienie wykonywał powód w chwili stwierdzenia u niego choroby zawodowej w 1994 r., a ponieważ uszczerbek na zdrowiu został

ustalony w 1997 r., istnieją podstawy do zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia od obydwu pozwanych kwoty 5.800 zł wraz z odsetkami tytułem jednorazowego odszkodowania za uszczerbek na zdrowiu wywołany chorobą zawodową. Taki też wniosek zawarł powód w kasacji. Jako ewentualny powód zgłosił wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Rejonowego z dnia 10 czerwca 1997 r. i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zawiera usprawiedliwionych podstaw.

Wbrew stanowisku powoda Sąd Wojewódzki trafnie rozstrzygnął o jego żądaniu na podstawie art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144). Przepis ten bowiem odnosi się do takich sytuacji, kiedy uszczerbek na zdrowiu został stwierdzony po wejściu w życie ustawy, lecz spowodowany był chorobą zawodową powstałą w zatrudnieniu narażającym na tę chorobę, które ustało przed wejściem w życie ustawy. Dotyczy zatem takiego stanu faktycznego, jaki istnieje w rozpoznawanej sprawie.

Rozważenie treści art. 49 ust. 3 wymienionej ustawy w kontekście zarzutu kasacyjnego powoduje konieczność zwrócenia uwagi na niektóre wyrażenia zawarte w tym przepisie.

Nie wzbudza wątpliwości sens wyrażenia „uszczerbek na zdrowiu stwierdzony po wejściu w życie ustawy”. Chodzi w nim bowiem nie o to, kiedy uszczerbek powstał, lecz kiedy został stwierdzony w trybie postępowania określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 17 października 1975 r. w sprawie zasad i trybu orzekania o uszczerbku na zdrowiu oraz wypłacania świadczeń z tytułu wypadku przy pracy, w drodze do pracy i z pracy oraz z tytułu chorób zawodowych (Dz.U. Nr 36, poz. 199). W razie sporu przed sądem co do istnienia uszczerbku na zdrowiu, datą jego stwierdzenia w rozumieniu wymienionego wyżej rozporządzenia jest data prawomocności orzeczenia sądu. Powyższy pogląd wyraził Sąd Najwyższy w dwu uchwałach z tej samej daty, tj. z 22 kwietnia 1982 r., III PZP 13/82 (OSNCP 1982 z. 10, poz. 144) i III UZP 4/82 (OSNCP 1982 z. 11-12, poz. 163).

Jednak według art. 49 ust. 3 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych uszczerbek na zdrowiu musi wynikać z choroby zawodowej powstałej w zatrudnieniu, które narażało pracownika na tę chorobę i które ustało przed wejściem w życie ustawy. W związku z tym, z uwagi na okoliczności faktyczne sprawy, pojawia się potrzeba wyjaśnienia, co należy rozumieć przez chorobę „powstałą w zatrudnieniu”. Otóż, wyrażenie „powstał”, „powstała” z punktu widzenia semantycznego oznacza dokonanie się czegoś, na przykład zdarzenia, zjawiska, procesu. Powstanie choroby zawodowej oznacza więc wystąpienie w organizmie objawów charakterystycznych dla danej jednostki chorobowej. Wyrażenie „powstała” odnosi się bowiem do tego, co już się zdarzyło, zaistniało, a w odniesieniu do choroby zawodowej - dokonanie się choroby, zakończenie procesu jej powstawania w tym sensie, że ze względu na występujące symptomy, zmiany w organizmie i ich skutki możliwa jest w świetle wiedzy medycznej identyfikacja i nazwanie choroby. Przyjęcie powyższego rozumienia zwrotu „choroba powstała w zatrudnieniu” uzasadnia wniosek, że gdy chodzi o powoda, jego choroba zawodowa - wirusowe zapalenie wątroby powstała w czasie zatrudnienia w 1967 r. w dwóch placówkach społecznej służby zdrowia będących pozwanymi w sprawie. Z decyzji stwierdzającej chorobę zawodową, wydanych przez organy administracyjne I i II instancji wynika bowiem, że podczas pracy w charakterze starszego felczera w pozwanych Ośrodkach Zdrowia powód stykał się z osobami chorymi, z krwią oraz materiałem biologicznym pochodzącym od osób chorych, a podczas pobytu w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w L. od 31 października do 23 listopada 1967 r. leczony był na oddziale zakaźnym z powodu ostrego wirusowego zapalenia wątroby. Oznacza to, że powód zachorował na chorobę zawodową w 1967 r., a jeszcze inaczej - że jego choroba zawodowa powstała w 1967 r.

Zdaniem powoda przywiązywanie wagi do samego tylko wyrażenia „powstałej”, odnoszącego się do choroby zawodowej, jest błędem, gdyż w analizowanym art. 49 ust. 3 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych chodzi o chorobę zawodową powstałą „w zatrudnieniu narażającym na tę chorobę”, a to w przypadku powoda, jako lekarza, trwało przez wiele lat, aż do daty stwierdzenia uszczerbku na zdrowiu w 1994 r. Stanowisko skarżącego jest nietrafne. Redakcja wymienionego przepisu jednoznacznie wskazuje, że powstanie choroby zawodowej jest późniejsze, wtórne w stosunku do zatrudnienia narażającego na nią. Konstrukcja przepisu jest zatem taka, że choroba zawodowa jest następstwem za-

trudnienia w warunkach narażających na tę chorobę. W związku z tym zatrudnienie powoda jako lekarza po zachorowaniu na wirusowe zapalenie wątroby i odzyskaniu zdolności do pracy nie mogło mieć wpływu na powstanie choroby zawodowej, chyba że nastąpił nawrót tej samej choroby. Takiego jednak twierdzenia nie było w sprawie.

Z tych względów należy uznać, że Sąd Wojewódzki dokonał właściwej wykładni art. 49 ust. 3 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, i w konsekwencji dla oceny żądania powoda prawidłowo zastosował przepisy obowiązujące w dniu ustania zatrudnienia narażającego na chorobę zawodową. Są to: dekret z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97 ze zm.) i wydane na jego podstawie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1954 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U. Nr 35, poz. 146), które przewidywały uprawnienia pracownika do świadczeń przewidzianych w tymże dekrete pod warunkami w nim przewidzianymi tylko w razie inwalidztwa pracownika spowodowanego chorobą zawodową.

Uznając, że kasacja nie zawiera usprawiedliwionych podstaw, Sąd Najwyższy oddalił ją stosownie do art. 393¹² KPC.

=====